

Asia: VN/2882/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitysluonnoksen kohdassa 2.3.2 on esitetty tilastotietoja valtion vahingonkorvausvastuuseen perustuvien korvausvaatimusten käsittelyajoista Valtiokonttorissa. Korvausvaatimusten käsittelyyn osoitetut resurssit ovat korvausvaatimusten lukumääriin suhteutettuina osoittautuneet riittämättömiksi. Tämän seurauksena vaatimusten käsittelyajat näyttäisivät pisimmillään venyneen lähes kahden vuoden pituisiksi. Esityksen erääksi tavoitteeksi on siten asetettu valtion vahingonkorvausvastuuseen perustuvan korvaustoiminnan sujuvoittaminen sillä lopputuloksella, että Valtiokonttorin olisi mahdollista saavuttaa kohtuulliseksi arvioitu alle yhden vuoden pituinen käsittelyaika myös vaativien korvaushakemusten käsittelyssä.

Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) 1 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan lakia ei sovelleta sellaisen esine- tai varallisuusvahinkoon perustuvan korvausvaatimuksen käsittelyyn, joka koskee Tullin kantamien tullien, verojen ja maksujen määrittämisessä aiheutunutta vahinkoa. Käytännössä kaikki Tulliin kohdistetut valtion vahingonkorvausvastuuseen perustuvat korvausvaatimukset ovat asialliselta luonteeltaan sellaisia, että ne kuuluvat Valtiokonttorin yksinomaisen toimivallan piiriin.

Valtiokonttorin yksinomaiseen toimivaltaan keskitetyssä ratkaisumallissa Tulli tekee vahingon aiheuttajaksi väitettyä viranomaisena esiselvityksen asiasta, hankkii asian käsittelemiseksi tarvittavat asiakirjat ja lausunnot korvausvaatimukseen perusteena olevaan tapahtumaan osallisilta henkilöiltä sekä antaa Valtiokonttorille lausunnon valtion vahingonkorvausvastuun oikeudellisista vastuuperusteista.

Edellä kuvattu valtion vahingonkorvausvastuuseen perustuvien korvausvaatimusten käsittelyjärjestys aiheuttaa runsaasti päällekkäistä työtä kahdessa eri viranomaisessa, mikä on samalla omiaan olennaisesti pidentämään korvausvaatimusten käsittelyaikoja. Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, jolloin yleinen standardivaatimus on, että asiat tulee käsitellä asian laatu ja siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Tulli pitää esitysluonnoksessa mainittua vaativien korvausvaatimusten tavoitetilaksi asetettua alle yhden vuoden pituista käsittelyaikaa liian pitkänä.

Merkittävä osa Tullin toiminnassa aiheutuvista vahinkotilanteista liittyy Tullin harjoittamaan tarkastus- ja valvontatoimintaan. Vahingonkärsijöinä esiintyy näissä tilanteissa merkittävässä määrin myös ulkomaalaisia asiakkaita. Heidän oikeusturvansa toteutumisen kannalta olisi äärimmäisen tärkeää, että korvausvaatimukset kyetään ratkaisemaan nopeasti. Tyypillinen vahinkotilanne on, että ajoneuvo vahingoittuu Tullin siihen kohdistaman tarkastustoimenpiteen yhteydessä. Silloin kun Tullilla oli toimivalta ratkaista itse tällaiset toimintaansa kohdistetut korvausvaatimukset, niin tilanteissa, joissa valtion korvausvastuun mukainen vastuuperuste on ollut selvä, Tullin asianomainen paikallinen organisaatiopiste on voinut edellä kuvatun kaltaisessa yksittäistapauksessa korvata vahingon suoraan viemällä vaurioitunut ajoneuvo korjaamolle ja maksamalla siihen kohdistuvan korjauslaskun. Tullissa korvausvaatimusten keskimääräinen käsittelyaika on ollut pituudeltaan alle 40 päivää ja vaativatkin asiat on kyetty ratkaisemaan keskimäärin enintään kolmen kuukauden pituisessa käsittelyajassa. Nykyisessä korvausvaatimusten käsittelyjärjestyksessä ei voida päästä näin lyhyisiin käsittelyaikoihin.

Tulli katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että olisi perusteltua tarkastella uudelleen valtion vahingonkorvausvastuuseen perustuvien korvausvaatimusten käsittelemiseen kohdistuvaa toimivallanjakoa Tullin ja Valtiokonttorin välillä siten, että Tulli rajattaisiin kokonaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain soveltamisalan ulkopuolelle vastaavalla tavalla kuin poliisi ja rajavartiolaitos voimalla olevan lain 1 §:n 2 momentin 2 kohdassa. Toimivaltaperusteen muutoksen resurssivaikutus olisi korvausasioiden nykyinen käsittelyjärjestys huomioon ottaen Tullin näkökulmasta lähes neutraali. Samalla tehostettaisiin olennaisesti valtionhallinnossa korvaushakemusten käsittelemiseen kohdennettavien resurssien käyttöä ja parannettaisiin korvausvaatimusten esittäjien oikeusturvaa lyhentämällä olennaisesti korvausvaatimusten käsittelyaikoja.

Tulli tuo edellä kuvatut muutosehdotuksensa esiin myöhemmin yhtenä liitelakiehdotuksena osana laajempaa lakimuutospakettia.

Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdissa säädetyt tehtävät – erityisesti työelämän kehittäminen ja myös sähköisten liiketoiminta-asiakirjojen välitysverkoston toiminnan ja käytön kehittäminen ja valvonta – ehdotetaan kumottaviksi. Näiden tehtävien siirtäminen muulle tai muille virastoille selvitetään jatkovalmistelu aikana.

Tullin näkökulmasta Valtiokonttorin hoitamana työelämän kehittämiseen liittyvät tehtävät ovat osaltaan tukeneet yhtenäisten menettelyjen syntymistä koko valtionhallintoon ja valtionhallinnon tarkastelua yhtenä kokonaisuutena. Tulli on hyödyntänyt palveluja, mm. Kaiku-rahoitusta. Tullin käsityksen mukaan riskinä mahdollisessa muutoksessa on tehtäväalueen pirstaloituminen yksittäisten hallinnonalojen ja virastojen omiin ja keskenään erilaisiin toimiin, jos tehtäväkenttä hajautetaan, mihin tulisi kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa. Pahimmillaan työelämän kehittämiseen tähän saakka käytetyt voimavarat katoavat, jos tehtäväalue hajautetaan ja valtionhallinnon säästöjen vuoksi siihen käytetyt resurssit kohdentuvat muihin tehtäviin eri hallinnonaloilla ja virastoissa.

Pylkkänen Pekka
Tulli.fi